

Miljöbokslut Hörby 2001

Miljönämnden skall verka för en hållbar utveckling och en hälsosam livsmiljö för kommunens invånare. Skador på människors hälsa och miljön skall förebyggas, natur- och kulturområden skall skyddas och vårdas, den biologiska mångfalden bevaras och återanvändning/återvinning främjas

Ordförande Miljönämnden
Anders Malmgren
Miljöchef
Rune Brandt
2002-02-12

Tfn: 0415-18310

Fax: 0415-18333

E-post: miljokontoret@horby.se

Viktiga händelser år 2001 !

- 12 ha dammar/våtmarker har anlagts längs Hörbyån
- 2,3 ha dammar/våtmarker har anlagts vid Kävlungeån
- Fisktrappa för Ringsjöringen vid Osbyholm
- Naturvårdsplan antagen av kommunfullmäktige
- Fiskeundersökningar i Hörbyån och Ringsjön
- Kretsloppsanpassade avlopp längs Hörbyån

Miljönämndens ordinarie ledamöter 2001

Anders Malmgren (m), ordf.
Jan Göstasson (kd), 1:e vice ordf.
Anita Hansson (s), 2:e vice ordf.
Marianne Andersson (c)
Per-Christer Haraldsson (c)
Alf Johansson (s)
Ralph Jönsson (s)

Ersättare miljönämnden 2001

Andreas Cimmerbeck (mp)
Gertrude Nilsson (s)
Viola Ahlkvist (s)
Ernst Groos (hp)
Christel Kjäll-Larsson (fp)
Marie-Louise Nyman (m)
Sven-Olof Svantesson (c)

Miljökontorets personal 2001

Rune Brandt, miljöchef
Mattias Hansson, assistent
Maria Persson, miljöinspektör
Ida Persson, miljöinspektör
Camilla Lundbäck, djurskydd
Ingrid Lindfors, livsmedel o hälsa
Håkan Bergknut, kommunekolog
John Persson, projektanställd

Övrig personal 2001

Eric Fröier, miljökonsult

Innehållsförteckning

Inledning	3
Frisk luft	4
Grundvatten av god kvalitet	6
Levande sjöar och vattendrag	8
Myllrande våtmarker	10
Ingen övergödning	12
Bara naturlig försurning	14
Levande skogar	16
Ett rikt odlingslandskap	18
God bebyggd miljö	20
Giftfri miljö	22
Säker strålmiljö	24
Storslagen fjällmiljö	26
Hav i balans samt levande kust och skärgård	26
Skyddande ozonskikt	27
Begränsad klimatpåverkan	28
Gösen Gösta tipsar	30
Sammanfattning	31

Miljöbokslut 2001

Detta första miljöbokslut för Hörby kommun är helt uppbyggt kring de 15 nationella miljömålen som den 28 april 1999 antogs av riksdagen. Målen beskriver de kvaliteter som vår miljö och våra gemensamma natur- och kulturreсурser måste ha för att vara ekologiskt hållbara på lång sikt.

Det övergripande målet är att vi ska lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. Miljömålen skall styra valet av de åtgärder som krävs för att nå dit och kan fungera som gemensamma riktmärken för allt miljöarbete. Vår gemensamma uppgift som individer, myndigheter, företag eller organisationer är att omsätta de kunskaper vi redan har i praktisk handling för att nå målen. Generationsmålet är en utmaning för oss alla - för vem ska vi egentligen skylla på om vi inte gör det vi vet att vi kan göra?

Gösen Gösta från Ringsjön kommer under åren att följa vår väg mot miljömålen. Gösta kommer att förmedla nulägesbeskrivningar samt lämna tips och idéer till olika intressegrupper i samhället. Förebild för detta bokslut har varit "Miljöbokslutet för Hässleholms kommun" som vi tidigare tyckte var det mest tilltalande i Skåne.

Bakgrund till miljöbokslut för 2001

Miljönämnden anhöll under budgetarbetet för år 2000 om ett tilläggsanslag för upprätthållande av ett miljöbokslut för 2001. Miljöbokslutet skulle bli det första som togs fram för Hörby kommun och arbetstiden beräknades till två månader. Något tilläggsanslag beviljades dock inte av kommunfullmäktige. Miljönämnden gjorde dock bedömningen att miljöbokslutets värde för uppföljning av miljömålen lokalt och den långsiktiga verksamhetsplaneringen var mycket stort och beslutade därför att ta fram ett enklare miljöbokslut för 2001. Miljönämndens målsättning framöver, under förutsättning att ekonomiska möjligheter finns, är att ta fram ett miljöbokslut varje år och presentera detta för kommuninvånarna.

Ordförande har ordet

Så har ännu ett år gått till ända, 12 månader av arbete för att anpassa Hörby till de mål som riksdag och regering satt upp, och utveckla kommunen i den riktning som innevånarna önskar och kräver. Under året har frågor som storskaligt jordbruk och vindkraftsverks etableringar engagerat många av de närboende. Informationsmöte där båda parter har fått "lufta" sina åsikter har hållits. Frågan om magnetfälten från stora kraftledningar i barns omedelbara närhet har upptagit en stor del av arbetet även 2001. Motocrossklubbens "vara eller inte vara", bullerproblem, kostnader och anpassningar tror vi att vi äntligen har hittat en lösning på som parterna kan acceptera. En ny LIP-ansökan har tagits fram, där ytterligare dammar och översilningsmarker skulle förbättra möjligheterna till en bättre och badbar Ringsjö. I samband med utbyggnaden av Teracom konstaterades att värdefull naturmark kom att behöva användas. Ett Naturvårdsavtal tecknades då som innebär att företaget åtar sig att göra insatser i den återstående maken som väl kompenserar det intrång som görs. Länsstyrelsen har för avsikt att bilda ett naturreservat i Askebacken med Lyby skottskog, vilket ytterligare understryker Hörbys stora naturvärde som bostadsort i storstädernas omedelbara närhet. Miljöbalken har klargjort människors rättigheter och skyldigheter på ett betydligt bättre sätt än tidigare, detta innebär att andelen beslut som överklagas och överprövas är betydligt större idag än tidigare. Merarbetet med dessa ärenden upptar en ökande del av arbetstiden men är viktigt ur demokratisk synpunkt och ökar innevånarnas medvetande om vår miljö.

Anders Malmgren
Ordförande miljönämnden

Naturvårdsplan antagen i Hörby kommun 2001

Hörby kommuns naturvårdsplan antogs av kommunfullmäktige 2001-04-23. Naturvårdsplanen beskriver kommunens förhållande till naturen och naturvärdet hos olika områden inom kommunen. Naturområdena kan vara intressant ur flera aspekter, till exempel naturvärden, friluftsliv eller landskapsbild. Enligt naturvårdsverket ska naturvårdsplanen utgöra en samlad redovisning av naturvårdens bevarandebestånd och vara kommunens långsiktiga program avseende bevarandet av dessa värden. Inom kommunen bör naturvårdsplanen ges en sådan ställning att den ger riktlinjer för naturvårdsarbetet, samt utgör del av beslutsunderlag vid vägning mellan naturvårdsintressen och andra intressen rörande mark- och vattenanvändningen. Naturvårdsplanen kommer framöver att vara en mycket viktigt arbetsredskap för miljönämnden.

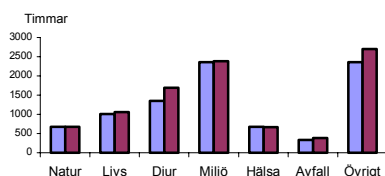
Tillsyn enligt miljöbalken

Med anledning av den nuvarande organisationen i Hörby med en sammanslagen samhällsbyggnadsförvaltning finns en inbyggd verklig och/eller upplevd jävsituation när miljöinspektörerna skall utöva tillsyn över verksamhet som samhällsbyggnadschefen bedriver (vattenverk, avloppsreningsverk, vägar, gamla avfallsupplag, m.m.).

Miljönämnden har därför inom ramen för sitt kvalitetssäkringsarbete vid sammanträde 2000-05-09 §91 bestämt hur och av vem tillsynen över tekniska nämndens verksamheter skall utföras. Under hösten 2001 har denna tillsyn utförts av före detta miljöchefen i Ystad, Eric Fröier, som gjort tillsyn och redovisat resultatet direkt till den precis som tidigare fristående miljönämnden. Miljönämnden ser detta som en framtvängd lösning med anledning av den nuvarande organisationen och har i beslut 2000-12-05 §231 föreslagit att kommunstyrelsen gör en översyn av organisationen så att kommunallagens och miljöbalkens intentioner, vad gäller tillsyns- och verksamhetsansvar, kan efterlevas på ett effektivt och funktionellt sätt.

Tillsynsutredning och tillsynsplan

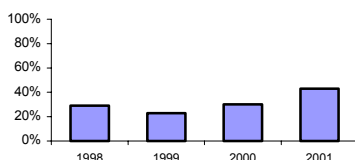
Miljönämnden gör årligen i augusti månad inför budgetarbetet en uppdatering av tillsynsutredningen för innevarande verksamhetsår. Tillsynsutredningen ligger därefter till grund för den tillsyns- och verksamhetsplan som upprättas inför nästkommande verksamhetsår. Miljöbokslutet kommer framledes att spela en central roll vid den långsiktiga verksamhetsplaneringen. Blåa staplar, i diagrammet till vänster, anger personalresurser enligt politiska beslut och vinröda staplar anger resursbehovet för att uppfylla tillsynsplanen inom respektive arbetsområde. Miljönämnden gör bedömningen att man i stort har de personalresurser som krävs för att kunna bedriva funktionell tillsyn.

Finansiering av tillsynen enligt miljöbalken

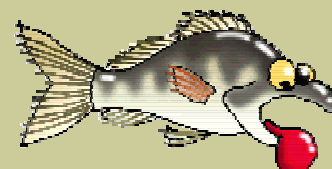
I samband med att kommunfullmäktige i Hörby fastställde miljöbalkstaxan slopades samtliga årsavgifter inom miljöområdet. Numera gäller besöksavgifter fullt ut i form av i förväg fastställda belopp eller timdebitering. Kommunfullmäktige beslutade 2001-11-26 §104 att fastställa timavgiften till 575 kronor samt att timavgiften vid löpande tillsyn reduceras med 125 kronor till 450 kronor. Vid klagomålsärenden som är befogade samt vid till exempel miljöbrott debiteras full timavgift. Vidare beslutade kommunfullmäktige att slopa tillsynsavgifterna enligt miljöbalken för ideella föreningar.

Diagrammet till höger visar avgiftskostnadstäckningen i procent vad gäller miljönämndens verksamhet. Kostnadstäckningen har ökat från omkring 25 % före miljöbalkens ikraftträdande till 43 % för verksamhetsåret 2001. Kostnader för riktat arbete med folkhälsofrågor, Agenda 21 samt kommunekolog är inte medräknad i dessa siffror.

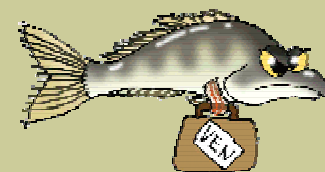

GÖSEN GÖSTA

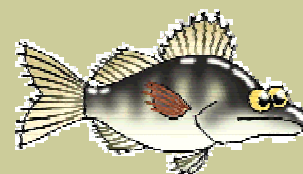
Gösen Gösta kommer på följande sidor i detta miljöbokslut att ge oss en nulägesbeskrivning och bedömning av om han tror att de nationella miljömålen kommer att nås inom avsatt tid. Gösta har fyra olika sätt att uttrycka sig.

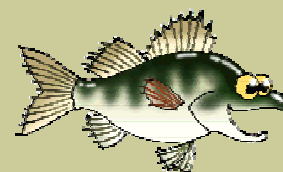
Gösta anser att utvecklingen på väg åt fel håll och han tror inte att målet kommer att nås inom avsatt tid.

Gösta anser att arbetet går för långsamt och tror inte att miljömålet kommer att nås inom avsatt tid.

Gösta anser att det finns goda chanser att miljömålet kommer att nås inom avsatt tid.

Gösta är helt övertygad om att miljömålet kommer att nås inom avsatt tid.

FRISK LUFT

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Miljö kvalitetsmålet innebär att halterna av luftföroreningar överskrider inte fastställda lågrisknivåer för cancer, överkänslighet och allergi eller för sjukdomar i luftvägarna. Halterna av marknära ozon överskrider inte de gränsvärden som satts för att hindra skador på människors hälsa, djur, växter, kulturvärden eller material. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Miljö- och hälsoproblem

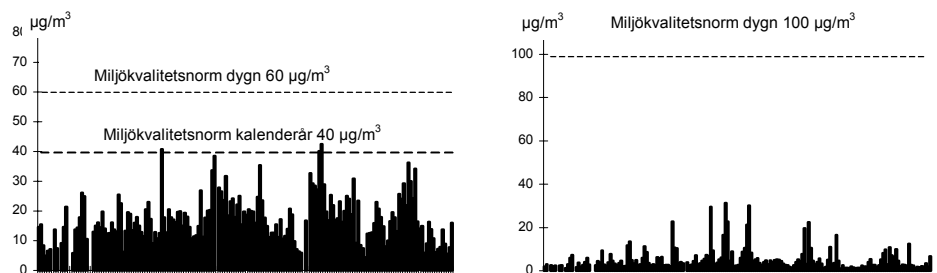
I tätorter förekommer förhöjda halter av luftföroreningar som kan ge negativa effekter på hälsa, miljö och vissa byggnadsmaterial. De föroreningar som har störst betydelse är kvävedioxid, ozon, partiklar och flyktiga organiska ämnen. De största källorna är vägtrafik, arbetsmaskiner och förbränning av biobränslen, främst småskalig vedeldning.

Största delen av det ozon som återfinns i Sverige är transporterat från kontinenten. Detta gör att Sverige blir beroende av de åtgärder som genomförs i Europa. En rimlig bedömning är att vi fram till år 2020 har nått det svenska målet på 50 µg/m³ som medelvärde under sommarhalvåret. Det är idag svårt att bedöma om målen för partiklar och cancerframkallande ämnen kommer att nås. Beslutade åtgärder inom vägtrafiken kommer dock att ge en väsentlig minskning av utsläppen för dessa ämnen till år 2010. Därefter är utvecklingen bero-

ende av i vilken takt gamla bilar skrotas, hur trafikvolymen förändras och vilken effekt skärpta avgaskrav får.

Hur är luften i Hörby tätort ?

Hörby kommun utförde vintern 1992-93 mätningar av luftföroreningar. Mätningarna visade att halterna av svaveldioxid, kvävedioxid och sot inte överskred de av naturvårdsverket uppsatta riktvärdena vid något tillfälle under mätperioden. Under vintern 1994 gjordes ytterligare mätningar av kvävedioxidhalterna med liknande resultat.

Diagrammet till vänster visar dygnsmedelvärden för kvävedioxid i Hörby vintern 1992-93 (oktober-mars). Diagrammet till höger visar dygnsmedelvärden för svaveldioxidhalten under samma period. Trots att luftföroreningshalterna låg på en hälsomässigt godtagbar nivå under 1990-talets mätningar är det viktigt att uppföljande mätningar görs för att dokumentera eventuella förändringar över tiden. Den 1:e oktober 2001 påbörjades åter luftmätningar i kommunen som kommer att pågå under en sex månaders period fram till mars 2002. Utöver svaveldioxid, kvävedioxid och sot mäts nu även halterna av marknära ozon och flyktiga organiska ämnen (VOC). Resultatet från dessa luftmätningar kommer att redovisas i miljöbokslutet för verksamhetsåret 2002.

Trots att de genomförda luftmätningarna inte ger anledning att misstänka negativa hälsoeffekter måste utsläppen minska avsevärt för att förhindra och stoppa försurning och övergödning av mark och vattenområden.

Miljö kvalitetsnormer

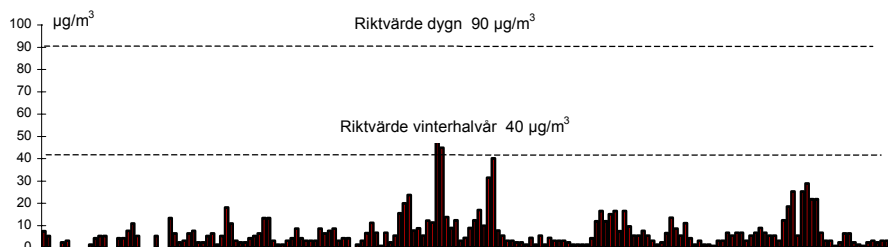
Miljö kvalitetsnormer är föreskrifter om en viss lägsta miljö kvalitet för mark, vatten, luft eller miljön i övrigt inom ett geografiskt område. Syftet med miljö kvalitetsnormer är att komma till rätta med faktiska eller framtida miljöproblem. En miljö kvalitetsnorm skall ange de föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter. Nivåerna fastställs utifrån vetenskapliga kriterier. I dagsläget finns fastställda miljö kvalitetsnormer för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, bly och partiklar (PM 10). I diagrammen ovan har de nu gällande miljö kvalitetsnormerna relaterats till de mätningar som genomfördes vintern 1992-93.

Uppföljning

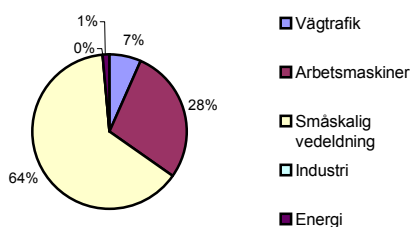
- Kvävedioxid vart 5:e år
- Svaveldioxid vart 5:e år
- Marknära ozon, partiklar och flyktiga organiska ämnen
- Lunglav vart 3:e år

Partiklar och sot

Partiklar som är tillräckligt små följer med inandningsluften ned i lungorna och kan orsaka andningsbesvär hos känsliga personer. En del partiklar innehåller även cancerframkallande ämnen. En stor del av partiklarna härrör från dieselavgaser. Det finns numera en miljö kvalitetsnorm att PM_{10} -haltens dygnsmedelvärde inte får överstiga $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Sot uppstår vid olika förbränningsprocesser. Förhöjda halter uppkommer vid starkt trafikerade gator och lokalt vid bostadsuppvärmning.

Diagrammet ovan visar halterna av sot i Hörbyluften under vintern 1992-93. Sot mäts även vid de mätningar som utförs i kommunen under vinterhalvåret 2001-02. Vid framtida mätningar kommer halterna av partiklar i luften att undersökas.

Cirkeldiagrammet till vänster visar källorna för utsläppen av partiklar i Hörby. Det anmärkningsvärda med de beräknade utsläppsvärdena är den höga andelen som den småskaliga vedeldningen utgör. Resultatet beror på den mycket stora emissionsfaktorn från småskalig vedeldning. Framtida forskning kan komma att revidera dessa värden.

Marknära ozon

Utsläpp av kväveoxider och flyktiga organiska ämnen (VOC) från industrier, biltrafik, villapannor och vedkaminer ger i kombination med solljus och värme upphov till marknära ozon vilket kan ge akuta hälsoeffekter på lungor, näsa och svalg vid höga halter. Även växter skadas av marknära ozon. Halterna av marknära ozon i Sverige påverkas också av utsläpp från övriga Europa som förs hit med vindarna. Marknära ozon mäts vid de pågående luftmätningarna i kommunen som kommer att avslutas i mars 2002.

Lunglav som miljöövervakningsart

Lunglav (*Lobaria pulmonaria*) är känslig för luftföroreningar. Genom att med regelbundna mellanrum mäta den areella utbredningen hos enskilda exemplar kan man på ett enkelt sätt få en trend avseende luftföroreningar. Metoden innefattar fotografering (digitalt) av exemplaren tillsammans med en centimeterstock och mätning av arean i ett GIS (Geografiskt Informations System). Metoden är billig och kan utföras utan några större krav på specialistkunskaper. Vidare kan man med mycket få mätpunkter få en trend istället för momentanvärden som är fallet vid traditionell mätning av luftföroreningar. Hörby kommun utför dessa mätningar vart tredje år och resultatet kommer att redovisas i miljöbokslutet för år 2002.

Lufthälsoproblemen i Hörby bedöms vara relativt små men luftmiljöproblemen, försurning och övergödning, är fortfarande stora.

Vad har hänt 2001 ?

- Fjärrvärmeanläggning på gång för Hörby tätort.
- Satsningar på cykeltunnlar under väg 13 har gjorts.
- Genomfartstrafik med lastbil genom Hörby tätort är numera förbjudet.
- I storleksordningen 70 enskilda fastighetsägare per år byter ut sina äldre oljepannor mot olika typer av värmepumpar.

Lästips/Referenser

- Urbanprojektet - Mätning av luftföroreningar i Hörby vintern 1992-93
- Kvävedioxid i gatumiljö - Mätning vintern 1994
- Naturvårdsverkets hemsida, www.environ.se
- Luftföroreningar i Skåne, Skåne i utveckling 2001:26